# Könyvespolc

**Farkas Ákos: A falra akasztott nádpálca, avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai. Bp. Osiris Kiadó. 2002. 179 oldal. 1680 Ft.**

A könyv tartalma három gondolati egységre tagolódik. Az első fejezet a büntető igazságszolgáltatást, mint rendszert mutatja be. A második fejezet a rendszer elemeit: a kriminálpolitikát, a jogdogmatikát és a jogállami elveket részletezi. A harmadik anyagrész pedig a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságát vizsgálja.

A szerző kutatásainak konklúziója az, hogy a büntető igazságszolgáltatás valójában sem a bűnözésre, sem magára a bűnözőre nem tud számottevő hatást gyakorolni, és ebben az értelemben nem lehet hatékony. A bűnözés jelenség, a bűnöző pedig választás előtt áll, és dönt, hogy bűncselekményt követ el vagy sem. Az egyéni döntés az elsődleges, de ezt társadalmi tényezők is befolyásolják. A döntés során a bűnöző – ha hiányos információk birtokában is – de számításba veszi a bűncselekmény elkövetésével együtt járó költségeket és hasznokat. Azonban – mint ezt kutatások kimutatták – azok a költségek és kockázati tényezők, amit a bűncselekmény felderítése és a büntetés valószínűsége jelent, a bűnözői döntést csekély mértékben befolyásolják.

A büntető igazságszolgáltatás csak arra képes – ez sem kevés –, hogy megteremti a valószínűségét annak, hogy a bűncselekmény elkövetését a felelősségre vonás követi, illetve tevékenysége során felmutatja, ezáltal erősíti a társadalom által preferált értékeket, és arra törekszik, hogy a társadalom biztonságérzete és a bűnözés között egyensúlyt teremtsen.

A kötet a büntetőjoggal elméleti, illetve gyakorlati szinten foglalkozó szakemberek érdeklődésére egyaránt számíthat.

* * *

**Herke Csongor: A letartóztatás. Bp. - Pécs. Dialóg Campus Kiadó. 2002. 367 oldal. (Institutiones Juris. Dialóg Campus Szakkönyvek) 3980 Ft.**

A könyv címe magyarázatot igényel: Herke Csongor, a fiatalon hírnevet szerzett pécsi egyetemi oktató mivel – érvelése szerint – *„utólagos letartóztatás"* sem létezik, a *„letartóztatás"* kifejezést használja művében.

A nagyszabású monográfia tartalma tíz fejezetre tagolódik. Az első három fejezet a letartóztatás alapvonásait, történetét, továbbá feltételeit ismerteti. A következő hat anyagrész – A letartóztatás foganatosítása, A letartóztatás tartalma és megszüntetése, A letartóztatást helyettesítő intézmények, A letartóztatás beszámítása, A letartóztatással kapcsolatos jogorvoslat, A letartóztatási kártalanítás – a téma egészét felöleli. Az utolsó fejezetben a szerző véleményét összegzi olyan fontos kérdésekben, mint pl. az óvadék, a kártalanítás vagy a Be-ben szükséges változtatások.

A kötet nemcsak a szabályozási hiányosságokra, hanem az egyes gyakorlati problémákra is rámutat, nem megfeledkezve a jogtörténeti és jog-összehasonlító aspektusok-

ról sem. Ennek során Herke Csongor a hazai és külföldi (elsősorban német) szakirodalom feldolgozásán felül a Legfelsőbb Bíróság és a helyi, megyei bíróságok joggyakorlatát is áttekintette. Azok hátterét az ügyészségi, bírósági statisztikák, valamint (a Magyar Helsinki Bizottság Baranya Megyei Csoportjának vezetőjeként végzett vizsgálatok során gyűjtött) saját empirikus kutatásai révén vizsgálta meg.

Miután a téma, illetve annak kifejtése számos, a büntetés-végrehajtással – szorosabban vagy tágabban – összefüggő vonatkozást tartalmaz, a könyv számíthat a Börtönügyi Szemle olvasóinak érdeklődésére.

* * *

**Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. 5., átdolg. kiad. Bp. Magyar Országgyűlés. 2002. 508 oldal. 3700 Ft.**

Az Országgyűlés elnöke, Szili Katalin előszavával fémjelzett kiadvány az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek összefoglalását nyújtja.

A kézikönyv öt részre tagolódik. Az első rész áttekintést ad az Európai Unió felépítéséről, megalapozva a következő részek során lehetséges tematikus elmélyülést. A második rész az európai integráció magját, a közösségi pillér működését elemzi, bemutatva a döntéshozatal és a közösségi jog rendszerét követően az EU két legjelentősebb vívmányát, az egységes piacot és a gazdasági és monetáris uniót. A harmadik rész az EU közös és közösségi politikáit veszi sorra. A negyedik rész az uniós vívmányokként létrehozott kül- és biztonságpolitikai, valamint bel- és igazságügyi együttműködés legfontosabb kérdéseit tárgyalja. Az ötödik rész az Európai Unió bővítési folyamatát elemzi.

A könyvet alkotó huszonkét fejezet úgy épül fel, hogy minden egyes fejezet önállóan is érthető legyen. A csatolt definíciógyűjtemény az EU sajátos terminológiájában és az integráció speciális nyelvezetében való eligazodást segíti.

E rendkívül informatív kötet egyaránt jól alkalmazható az Európai Unióval a gyakorlatban foglalkozók számára, valamint tankönyvként is megállja a helyét, alapul szolgálva nemcsak a jövő integrációs szakértőinek, de mindazoknak, akik érdeklődnek az Európai Unió működése iránt.

* * *

**Kriminológiai tanulmányok XXXVIII. Szerk. Irk Ferenc. Bp. Országos Kriminológiai Intézet. 2001. 366 oldal.**

A kötet szerkesztőjének, az OKRI igazgatójának véleménye szerint az intézet tevékenysége egyre inkább kapcsolódik a napi bűnüldöző munkához és a bűnmegelőzési tevékenységhez.

A kötet tizenkét tanulmányt tartalmaz. Ezek – témakörüket tekintve – négy nagy csokorba gyűjthetők. Az első témakör az állami és a közösségi bűnmegelőzéssel foglalkozik. Ehhez kapcsolódik a második nagy témablokk, ami – közvetlenül vagy közvetve – a bűnöző utánpótlást jelentő fiatalok devianciáinak különféle részterületeit érinti. A következő témacsokor a lakossági félelmet az utóbbi tíz évben leginkább befolyásoló erőszak vizsgálatát célozza. Az utolsó körbe két olyan bűncselekmény-csoport tarto-

zik – a környezet és a kulturális javak ellen elkövetett bűncselekményekről van szó –, amely szorosan kapcsolódik az első témakörhöz, a bűnmegelőzés kérdéséhez.

*„Büntetés-végrehajtási"* szempontból, vagyis a börtönügy felől nézve különösen négy tanulmány érdemel figyelmet. Finszter Géza és Irk Ferenc tanulmánya a szervezett bűnözés kelet-közép-európai alakulását elemzi. Nagy László Tibor dolgozata az erőszakos bűnözés rendszerváltozás utáni alakulását vizsgálja. Póczik Szilveszter a romákkal kapcsolatos újabb kriminológiai kutatásáról számol be. (Mint ismeretes, a szerző 1999-2000-ben a magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben végzett vizsgálatokat.) Utasi Judit tanulmánya a javítóintézetből elbocsátott fiatalkorúak pártfogó felügyeletének eredményességéről ad beszámolót.

* * *

**Paneth Gábor: Kriminálpszichiátriai vázlatok. Bp. Animula Kiadó. 2002. 122 oldal. 1450 Ft.**

A kötet szerzője, neves pszichiáter, aki több évtizednyi igazságügyi elmeszakértői tevékenység után már húsz éve, az Igazságügyi Megfigyelő- és Elmegyógyító Intézetben, az IMEI-ben dolgozik.

Az IMEI megfigyelő tevékenysége leginkább kriminálpszichiátriai jellegű. A kriminálpszichiátria a klinikai pszichológia és az igazságügyi (vagy törvényszéki) elmekórtan között helyezkedő tudományterület. Az igazságügyben dolgozó pszichiáterek – Paneth Gábor szerint – *„két úr szolgái"*, munkájuk során orvosi és ettől sokszor jelentősen különböző jogi szempontokat kell összhangba hozniuk. Az orvosi szempont: egészséges vagy beteg? A jogi pedig: ártatlan vagy bűnös? Ezek variációiból *„jön ki"* azután a kliens/tettes beszámíthatósága.

A karcsú könyv két részből áll. Az első rész a kriminálpszichiátria helyét, szerepét sajátosságait vázolja fel, érinti többek között a beszámíthatóság kérdését, valamint a pszichológiai tesztek alkalmazhatóságának problematikáját. A második rész 40 esetet mutat be. A szerző szerint a normális személyiségfejlődés során az egyénnek meg kell haladnia az anyához, majd az apához való kötöttséget, *„apagyilkosságot"* és *„anyagyilkosságot"* kell elkövetnie, természetesen szimbolikusan, nem konkrét formában. Az esetek tehát a személyiség fejlődésének *„kriminális kifutásait"* illusztrálják.

A könyv tartalmával a büntetés-végrehajtásnál dolgozó pszichológusoknak, illetve a börtönpszichológia iránt érdeklődő más büntetés-végrehajtási szakembereknek is érdemes megismerkedniük.

* * *

**Veczkó József: Gyermek- és ifjúságvédelem. Család- és gyermekérdekek. Gyula. APC-Stúdió. 2002. 319 oldal. 3360 Ft.**

A könyv szerzője hosszú tanári pályája során évekig dolgozott gyermekotthonban nevelőtanárként, továbbá nevelési tanácsadóként a *„nehezen kezelhető gyermekek"* segítő nevelésével foglalkozott, később a gyermekvédelem témakörében több könyvet is publikált.

# AJÁNLÓ

Az 1980-as években végleg szertefoszlottak a szociális gondok szavatolt megoldásához fűzött illúziók. A társadalmi működési zavarai azóta is sújtják a leginkább kiszolgáltatott réteget, a gyermekeket, s közülük is leginkább azokat, akik hátrányos vagy veszélyeztetett (gyakran a kettő együtt) helyzetben kénytelenek élni. Az új gyermekvédelmi törvény (1997) új reményeket ébresztett. Az elkövetkezendő években dől majd el, hogy a Családsegítő Központok hathatós munkát tudnak-e végezni, vagy csak a hagyományos – szép szavakba öntött – szegényügyi adminisztrációról lesz-e szó.

A könyv tartalma tíz fejezetre oszlik. Az első két anyagrész a gyermekvédelem és előzményei rövid történetét írja le. A harmadik fejezet a gyermekvédelem alapfogalmairól és intézményeiről, míg a következő egység a vizsgálati és kísérleti módszerekről szól. Ezt követően a szerző a személyiségfejlődés alapfeltételeinek bemutatása után – több fejezeten keresztül – megismerteti az olvasót a gyermekek szocializációját hátráltató és veszélyeztető tényezőkkel. Végül az egyes alkalmazkodási nehézségekkel küszködő gyermekek nevelési módszereit tárgyalja.

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Tanszéke által támogatott kiadvány a téma jól áttekinthető összefoglalását nyújtja, tankönyvként is használható.

*Deák Ferenc István*

*Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára szerzeményeiből.*